

**PROCÉS PARTICIPATIU PER A LA DEFINICIÓ DE
CRITERIS QUE ORIENTEN EL MODEL DE
PARTICIPACIÓ DE VALÈNCIA**

Resum executiu.

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

REGIDORIA DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA I ACCIÓ VEÏNAL

Equip tècnic:

CONTINGUTS

1. Introducció

2. Metodologia

3. Desenvolupament del procés

3.1. Anàlisi Social

3.2. Anàlisi Comparada

3.3. Entrevistes

3.4. Tallers

4. Resultats del procés

4.1. Diagnòstic participatiu. Línies analítiques

4.2. Temes proposats per al model

4.3. Seguiment i avaluació

5. Conclusions

1. INTRODUCCIÓ

En l'actualitat la societat s'enfronta al repte de repensar i dissenyar els mecanismes i espais per a exercir plenament el seu dret a la participació i avançar en el procés de regeneració democràtica.

Per a atendre estos desafiaments, durant els mesos de setembre de 2016 a febrer de 2017, l'Ajuntament de València va impulsar un procés participatiu de revisió del model de participació ciutadana per a establir les bases d'una nova estructura de participació i la modificació de la reglamentació associada, en particular el Reglament de participació ciutadana vigent. Un procés en què es va involucrar els diferents agents socials i polítics de la ciutat, i en el qual es va treballar amb una metodologia que va permetre la implicació de tots els sectors, en especial els que compten amb més dificultats per a accedir a estes iniciatives.

Els objectius d'este procés han sigut:

1. Realitzar un diagnòstic consensuat sobre la participació ciutadana a la ciutat de València.
2. Establir les línies de millora que cal integrar per a construir un model coherent en ferramentes, normativa i agents, adequat a la realitat de la ciutat i a les propostes innovadores en participació ciutadana.
3. Formular propostes per a la modificació de la reglamentació associada de l'Ajuntament de València i específicament del Reglament de participació ciutadana.
4. Establir ferramentes d'avaluació i seguiment.

2. METODOLOGIA

La metodologia de treball s'ha centrat en la IAP (Investigació-acció participativa) i en tècniques de design thinking, per mitjà de les quals s'afavorixen processos de cocreació i establiment de canals de diàleg que, gràcies al debat, permeten la generació de consensos. Un dels objectius que es perseguia amb esta metodologia era que en el procés s'anaren construint col·lectivament formes d'organitzar-se i comunicar-se, i es dissenyaren estructures i procediments de treball que generaren una xarxa social estable propícia a la participació. Un procés que havia de ser acumulatiu, en què en cada una de les fases s'establiren les bases de la següent per mitjà d'acords i documents marc que fixaren eixos consensos.

3. DESENVOLUPAMENT DEL PROCÉS

El procés participatiu es va desenvolupar en dos fases. Una primera fase d'**anàlisi teòrica**, primer de l'**estructura social** de la ciutat de València amb el propòsit de contextualitzar i emmarcar millor les propostes de canvi en el model de participació i, posteriorment, una **anàlisi comparativa** del model de participació vigent a València amb el d'altres ciutats espanyoles, en concret Vitòria i Saragossa (ciutats de grandària mitjana les estructures de participació de les quals podrien ser equiparables pel seu dimensionament a les de València). També es va realitzar un estudi de ferramentes de participació existents en l'àmbit de la Unió Europea.

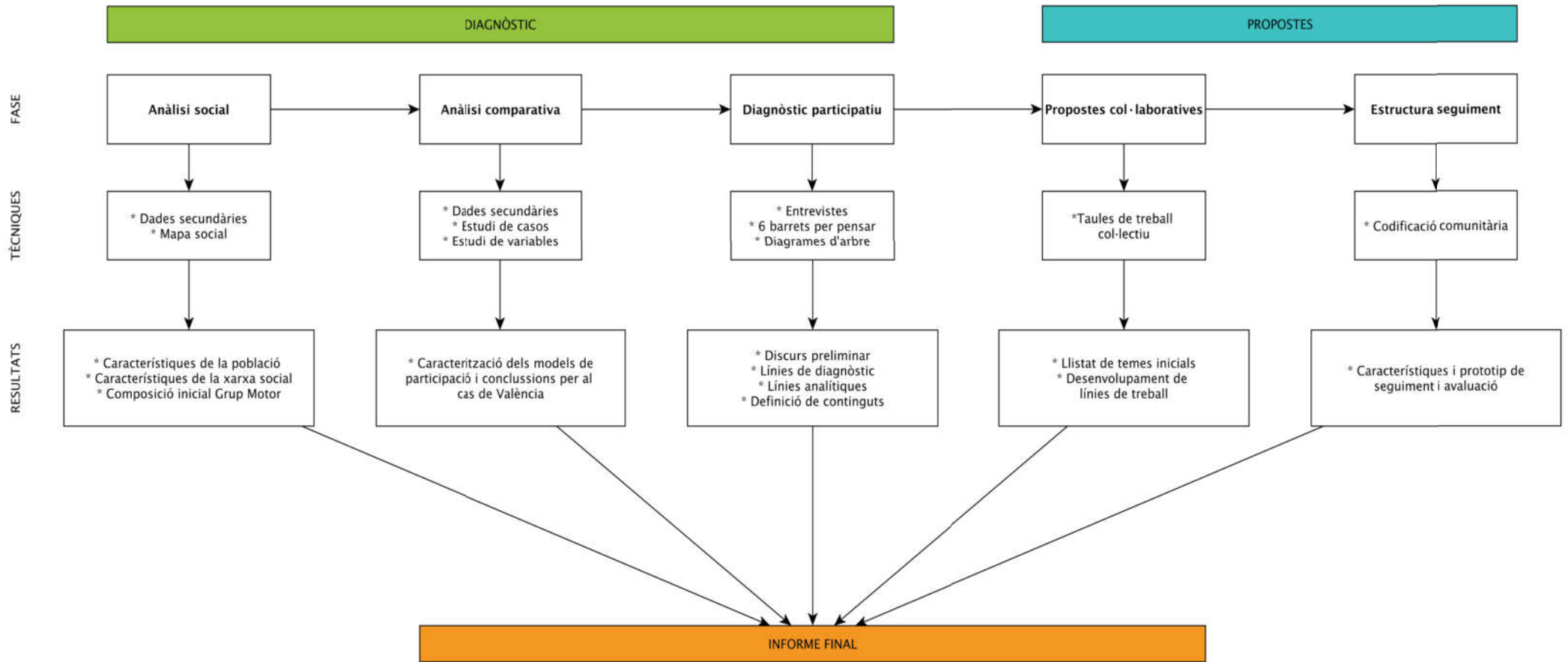
La segona fase correspon a la posada en marxa de tot el procés participatiu pròpiament dit. Este es va dividir en una etapa prèvia d'**entrevistes**, amb l'objectiu d'explorar qualitativament les visions de certs

col·lectius que marcaren a més un punt d'inici sobre el qual desplegar la resta d'activitats del procés. Les entrevistes es van realitzar durant el mes de setembre amb representants del grup motor, representants de centres municipals d'activitats per a persones majors i els alcaldes i alcaldesses dels pobles de València, a més de representants de tots els partits polítics, regidors/ores i servicis tècnics municipals.

Posteriorment, es van dur a terme els **tallers participatius**, el moment de major obertura de tot el procés. La seua finalitat era ampliar les visions obtingudes en les entrevistes i confirmar, o no, les visions de l'anàlisi tècnica. Es van realitzar 4 tallers d'acord amb la seua diferent tipologia:

- Diagnòstic: tenia com a objectiu establir una visió compartida de la situació de la participació a la ciutat de València, de la seua problemàtica, necessitats i aspectes de valor.
- Propostes: es buscava construir col·laborativament millores i idees que pogueren definir el nou model de participació.
- Devolució: en este moment es tornava a reflexionar sobre la informació obtinguda en els tallers anteriors amb la perspectiva que donava el temps transcorregut, donant espai per a poder ampliar les aportacions fetes prèviament.
- Seguiment/Avaluació: en este últim taller s'havia de definir la continuïtat del procés, com continuar implicant els agents i mantindre una comunicació activa.

FASES-TÈCNiques-RESULTATS. PROCÉS DE GENERACIÓ D'INFORMACIÓ

3.1. ANÀLISI SOCIAL

El treball es va iniciar amb una anàlisi de l'estructura socioeconòmica de la ciutat basada en dades secundàries. La seua finalitat era la d'assentar les bases del procés participatiu per mitjà del coneixement de les característiques de la societat a què este es dirigia.

A continuació, amb estes característiques com a base, es va analitzar l'estructura associativa per a definir si hi havia coincidències i es va establir, per mitjà de reunions tècniques, la composició del grup motor basant-se en criteris de diversitat, representativitat i trajectòria de treball dins del teixit associatiu de la ciutat. És important este últim aspecte atés que part de la tasca del grup motor va ser obrir el procés a altres entitats i persones interessades.

Components del grup motor

Moviment social	Xarxa d'entitats del País Valencià
Diversitat funcional	Cocemfe
AA.VV.	Federació AA.VV València
Joventut	Consell de la Joventut
AMPES	FAPA València
Comerciants	Cecoval
Falles	Associació d'Estudis Fallers
Medi ambient	València ecològica
Cooperació	Coordinadora valenciana ONGD
Universitat	Degà Facultat Ciències Socials
Tercera edat	Presidència CMAPM
Dones	Consell de la Dona
Migrants	Consell Immigració

A través d'este grup i les successives convocatòries a les sessions de tallers presencials, es va arribar a treballar en les diferents activitats amb unes 350 persones, de forma que un grup compacte de 147 és el que va assistir a quasi totes les sessions. El nombre d'assistents és aproximat, atés que la inscripció en els fulls d'assistència era voluntària.

3.2. ANÀLISI COMPARADA

L'anàlisi comparat va tindre com a objectiu conèixer experiències d'altres ciutats que pogueren servir per a extraure elements rellevants relacionats amb models de participació, experiències participatives realitzades, replicabilitat i reglaments, entre altres aspectes.

La taula següent mostra alguns dels resultats d'esta anàlisi.

MODELS PARTICIPATIUS			
VARIABLES	VALÈNCIA	VITORIA	SARAGOSSA
TRANSFERIBILITAT	ALTA	ALTA	MILLORABLE
IMPLICACIÓ CIUTADANA	MILLORABLE-BAIXA	ALTA	MILLORABLE
PLANIFICACIÓ	ALTA	ALTA	ALTA
SISTEMA D'AVUACIÓ	BAIX	ALTA	MILLORABLE
SISTEMA DE SEGUIMENT	BAIX	MILLORABLE	BAIX
DIVERSITAT PARTICIPANTS	MILLORABLE	ALTA	MILLORABLE
MÈTODES DELIBERATIUS	BAIX	MILLORABLE	BAIX
IMPLEMENTACIÓ RESULTATS	MILLORABLE-BAIX	ALTA	ALTA
REPRESENTATIVITAT	BAIXA	MILLORABLE	MILLORABLE-BAIXA
EXTENSIÓ	BAIXA	MILLORABLE	MILLORABLE

CONCLUSIONS I RECOMANACIONS DE L'ANÀLISI COMPARADA

Una vegada realitzat l'estudi exhaustiu dels models de participació de les tres ciutats, es van poder extraure'n les conclusions següents:

- * Assolir un major equilibri en la vertebració territorial centre/perifèria. Descentralització real i efectiva de les juntes de districte. Incorporar, a més, altres espais públics com a llocs on articular la participació.
- * Fomentar i facilitar l'ús de ferramentes i recursos locals a la ciutadania (carrer, espais d'informació, equipaments culturals, etc.).

- * Reconèixer col·lectius i moviments socials no associats com a òrgans de participació a escala menuda (fòrums, assemblees, etc.), així com establir canals de comunicació flexibles amb estos nous espais d'articulació social i veïnal.
- * Establir criteris i sistemes d'avaluació i seguiment.
- * Establir col·lectivament espais socials de presa de decisions (igualitaris, transparents, accessibles).
- * Planificació senzilla dels processos, amb papers assignats, objectius esperats clars i gestió de recursos i despeses transparents.
- * Coordinació horitzontal per grups definits en els processos. Crear la figura d'un agent extern que pugui dotar d'autonomia el control dels projectes i el seu seguiment.
- * Foment de la formació i capacitació en tot procés de participació i l'arrelament de nous grups socials compostos per ciutadania no associada.
- * Cos tècnic de l'Ajuntament amb la capacitació pertinent depenent del procés i incorporat al model de participació com un actor clau facilitador (forma part del seu treball facilitar la consecució dels processos i la seua implementació).
- * Funcionament dels òrgans de participació com a estructures senzilles i adaptables als processos i no al revés. Els canals i òrgans de participació s'han d'anar construint d'acord amb els interessos dels grups socials que integren els processos iniciats i han de ser revisats per a la seua millora o canvi cada vegada que s'inicia un procés de participació.
- * El reglament ha de ser una declaració d'intencions que amb poques paraules assenyalen les línies estratègiques a partir de les quals fomentar la cultura participativa de la ciutat. No ha de ser tant una compilació de normes, articles, organigrames i deures que determinen l'estructura dels processos. Este format normatiu excessivament burocràtic, més que ajudar i facilitar l'accés de la ciutadania a l'àmbit d'allò públic, ho restringeix.

3.3. ENTREVISTES

Les entrevistes que van tindre lloc el mes de setembre van suposar el començament del procés participatiu.

Els objectius que es pretenien aconseguir amb este treball eren:

- Conéixer el marc d'actuació a partir del qual posar en funcionament processos de participació.
- Explorar els òrgans i canals de participació existents a la ciutat de València, així com la seua valoració pels equips tècnics de l'Ajuntament.
- Analitzar les expectatives que els diferents grups institucionals tenien entorn del model de participació que es vol elaborar.

A continuació es mostra un quadro resum del desenvolupament de les entrevistes, els grups entrevistats i els temes tractats en estes.

ENTREVISTES		
Tipus d'agents	Nom	Temes tractats
PARTITS POLÍTICS (entrevistes individuals)	PP COMPROMÍS PSPV CIUTADANS VALÈNCIA EN COMÚ	- Conceptualització de la participació - Eines de participació - Límits institucionals - Perspectiva d'una societat participativa - Com realitzar un procés participatiu (bottom-up/top-down) - Societat valenciana/teixit associatiu - Model de participació ideal
REGIDORIES (9)	- Desenvolupament Econòmic - Serveis Socials - Participació i innovació democràtica - Mobilitat - Urbanisme i habitatge - Joventut - Medi ambient - Cultura- Educación	- Conceptualització de la participació - Eines de participació - Límits institucionals - Perspectiva d'una societat participativa - Com realitzar un procés participatiu (bottom-up/top-down) - Societat valenciana/teixit associatiu - Model de participació ideal
TÈCNICS/ES ÀREES (11 SERVEIS)	- Formació i Ocupació - Comerç - Igualtat - Participació - Migracions - Serveis Socials - Joventut - Urbanisme i Habitatge - Medi ambient - Cultura	- Eines de participació formal-informal - Possibilitats i límits institucionals - Canalització demandes ciutadanes des de l'administració (bottom-up/top-down) - Serveis de participació municipal
POBLES DE VALÈNCIA	15 participants	- Eines de participació formal-informal - Com realitzar un procés participatiu - Canalització demandes ciutadanes des dels pobles de València - Conceptualització de la participació - Model de participació ideal - Organització multinivell ciutat València - Problemes i límits administratius

CONCLUSIONS DE LES ENTREVISTES

A continuació s'exposen, organitzades per línies temàtiques, les aportacions arrellegades en esta fase d'entrevistes.

ÒRGANS I CANALS DE PARTICIPACIÓ

- Redefinició del paper de les juntes de districte. Redimensionament administratiu adaptat a la realitat del territori. Canal de participació, espai de treball més pròxim a la ciutadania, representatiu de la diversitat social del seu àmbit territorial. Reconeixement per part de la ciutadania com a espai de participació.
- Afavorir espais presencials de participació. Figura de l'interlocutor/a que facilita el diàleg entre administració i veïnat.
- Canals per al teixit associatiu d'informació, assessorament i acompanyament tècnic per a la formulació de projectes.
- Redefinició del Consell Social de la ciutat. Representació territorial i sectorial. Assegurar una participació efectiva.
- Consells autònoms i més pròxims al teixit associatiu. Canal d'informació sobre activitat municipal i de decisió.
- Nous canals de participació digital. Per a complementar la participació presencial. Definits com a canals d'informació més que de deliberació i decisió.

FUTUR MODEL DE PARTICIPACIÓ

- Compost de diferents servicis. Per exemple, aquells que ja estan treballant en la detecció de problemes i necessitats als barris en col·laboració amb les juntes de districte que actuarien com a espais d'articulació de les mesures i solucions per a cada barri.
- Espais de diàleg i debat. A llarg termini, coproducció de polítiques, construcció col·lectiva de solucions. Perfil top-down, però afavorint l'horitzontalitat dels canals de participació.
- Transversalització de la participació. Visió global i estratègica de la participació. Descentralització de la Regidoria, funció de coordinació, tant de projectes provinents d'altres àrees de l'Administració com del teixit social.
- Participació de qualitat. Metodologies específiques, equips professionals capacitats.
- Establiment d'un marc comú d'actuació per al foment de l'organització veïnal i la seua activitat.
- Reglament senzill i poc burocràtic que establisca un marc d'acció comuna. Decidit per tots els agents socials.

PROCESSOS DE PARTICIPACIÓ

- Estudi de la viabilitat tècnica abans d'obrir els processos a la ciutadania.
- Processos originats als barris amb suport dels servicis de proximitat (facilitar recursos, establir canals de debat i diàleg per a la construcció conjunta de propostes i projectes).
- Visió integral dels projectes i doble nivell vinculant/consultiu.
- Formació per a la participació. Formació de proximitat, als barris. Doble objectiu, facilitar l'accés als processos previstos i generar cultura participativa des d'una visió de construcció col·lectiva. Afavorir també canals de comunicació entre teixit associatiu i veïnat als barris.
- Establiment dels procediments dels processos. Partir d'un diagnòstic de necessitats i prioritització de les demandes. Processos atenent dos nivells, ciutat i barris. Descentralització dels processos.

- Establir metodologia i planificació dels processos de manera conjunta entre els actors participants.

FERRAMENTES PARTICIPATIVES PER AL FOMENT DE L'ASSOCIACIONISME

- Cens d'entitats i registre de col·lectius informals.
- Registre d'associacions obert i divers. Format més accessible i autònom.
- Formació per a la participació en l'àmbit escolar. Enfocament pràctic de la formació.
- Aproximar els processos de participació als espais freqüentats per la ciutadania. Facilitar que siguin espais de diàleg entre la ciutadania i el teixit associatiu per a generar treball en xarxa.
- Incorporar ferramentes d'avaluació i seguiment. Possibilitat de crear comissions de treball mixtes per a donar continuïtat als processos.
- Dotar les associacions amb funcions d'interlocució entre l'Administració i la ciutadania no associada. Que la seua representació siga reflex de la diversitat del barri i vaja més enllà dels seus objectius com a associació.
- Incorporar la figura del "dinamitzador/a participatiu".

3.4. TALLERS

TALLER 1: Diagnòstic

El primer taller, alhora que facilitava un diagnòstic inicial, ofería una visió preliminar de possibles millores de la situació definida que serviren de base per al taller següent.

TALLER 2: Devolució i establiment de línies temàtiques

Este taller constava de dos fases, la primera de devolució del diagnòstic als participants i la possible incorporació de nous elements que el completaren, i una segona fase de definició de les primeres línies temàtiques per a estructurar el futur model, aprofitant la reflexió inicial sobre el diagnòstic.

TALLER 3: Propostes

Este taller tenia com a objectiu establir propostes a partir d'una reflexió individual sobre les línies temàtiques sorgides en el taller anterior i treballades posteriorment de manera col·laborativa amb la resta del grup.

TALLER 4: Seguiment i Avaluació

En este taller es volia definir la manera en què el model de participació seria avaluat i revisat i quin procediment de seguiment tindria. Es van establir unes característiques per a cada un d'estos aspectes, sorgides de l'anàlisi de les aportacions dels grups de treball:

- Seguiment: com havia de ser el procediment de seguiment.
- Participació: com es participaria en el seguiment i l'avaluació, tant del model en si com dels processos participatius que se'n derivarien.
- Comissió de seguiment: com seria la seua estructura i funcionament.
- Avaluació: com s'analitzaria el funcionament del model, definint les seues revisions.

4. RESULTATS DEL PROCÉS

4.1. De la informació obtinguda a través de les entrevistes i del treball del primer taller participatiu es va obtenir un **diagnòstic inicial**, del que les següents són les seues principals aportacions:

- Funcionament deficient de les juntes de districte
- Consells sectorials com a espais únicament de representació
- Massa burocràcia i rigidesa
- Instrumentalització
- Transparència, difusió comunicació i convocatòries deficientes
- Mostres de treball inexistents
- Falta de regles clares
- Sobrerrepresentació de les AAVV i poc individu no associat
- Poc ús de les Tics (Tecnologies informació i comunicació)
- Teixit associatiu envellit i feble però al mateix temps actiu i compromès
- Millora de les capacitats per a avaluar i fer seguiment
- Falta de formació contínua i educació en participació

A partir d'aquest diagnòstic van sorgir les següents **línies analítiques** que van servir de base per al treball posterior:

- 1- Millorar els espais de participació sectorial perquè siguin més que espais de representació.
- 2- Millorar les capacitats de les associacions per ser espais representatius, alhora que garantixen el dret individual a participar en contextos no competitius.
- 3- Crear projectes i espais de formació.
- 4- Facilitar la transversalitat i descentralització de la participació basant-se en diagnòstics territorials compartits.
- 5- Redefinir els instruments territorials de participació més vinculats al barri.
- 6- Facilitar processos participatius, tant des de l'Administració com des de les iniciatives socials.
- 7- Definir processos clars de comunicació, difusió i convocatòria per a cada procés.
- 8- Que el model establisca tant els òrgans de participació com les ferramentes disponibles (processos, consultes, debats), i definisca unes regles clares amb garanties d'execució, seguiment i avaluació.

4.2. Estes línies es van treballar i desenvolupar al seu torn, i van donar lloc a un llistat de **propostes** que van servir de suggeriment a l'hora d'establir els criteris per al model de participació:

1. Marc legislatiu, normatiu i reglamentari.
2. Participació com a element transversal de l'Administració local.
3. Definir els temes que han de ser sotmesos a participació, quins en són consultius i quins vinculants.
4. Mecanismes de participació (treball continu, deliberació, obert, restringit).
5. Referèndums i consultes ciutadanes.
6. Proposició vinculant ciutadana.
7. Consells sectorials per a cada àrea d'acció municipal.
8. Descentralització administrativa, tràmits i governança municipal.
9. Modificació de la ferramenta territorial del districte.
10. Modificació del funcionament de les juntes de districte.
11. Espais participatius de barri/districte. Pla d'equipaments per a la participació.
12. Processos de transferència de coneixement i experiències entre grups/barris/ciutats.
13. Diagnòstics de barri/comunitaris.
14. Gestió participativa de servicis.
15. Pla d'obertura i millora de l'associacionisme.
16. Potenciació de recursos per als moviments socials.

17. Formació, educació i foment de la cultura participativa.
18. Foment de la participació inclusiva (xiquetes i xiquets, adolescents, gent major, diversitat funcional...).
19. Formació contínua en participació per a personal municipal.
20. Definir un protocol de comunicació i difusió per als processos de participació.

4.3. En l'últim dels tallers es van definir les propostes relatives al **seguiment i avaluació** del model que a continuació s'enumeren:

SEGUIMENT	COMISSIÓ DE SEGUIMENT	AVALUACIÓ
<p>-Inicialment trimestral. Semestral una vegada implementat el model.</p> <p>-Convocatòries extraordinàries:</p> <ul style="list-style-type: none"> - per tractar temes particulars - a demanda d'un nombre determinat de ciutadans o per comissió de seguiment. - sobre desenvolupaments normatius, documents estratègics - para adaptació dels processos al model de participació <p>- Convocar les sessions de seguiment dins del termini i en la forma escaient suficient per a analitzar els documents de treball (una setmana o dues d'antelació).</p> <p>-PARTICIPACIÓ en el Seguiment:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vinculant. - el més oberta possible (espais oberts de presentació) - difusió i publicitat important - dinamització externa quan siga necessari - encaix territorial : sessions informatives en barris, sessions de treball per districtes, i comissió de seguiment per a la ciutat - eines inclusives i plurals <p>- Seguiment de la normativa i documentació sorgit del propi model de participació.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Representació territorial i sectorial (representants de districte i/o barri i entitats sectorials de nivell ciutat com a consells i federacions. - Representants dels barris, poden estar triats democràticament entre els grups de treball. - Poden participar tècnics. - No més de 25 persones. - Figura del mediador per a dinamitzar i garantir la imparcialitat. - Els resultats de les reunions de treball seran públics. - Discrepàncies sobre la presència de polítics, depenent del tipus de sessió (reflexió/ proposada, tècnica) - Representació de tots els partits presents en el Ple municipal, Regidoria de Participació i la seua àrea tècnica. - Llocs temporals. - Codi de bones pràctiques. 	<p>-Dues avaluacions a l'any, dins de l'estratègia de seguiment, que haurà de ser avaluada també.</p> <p>-L'avaluació dels processos parcials seran també una avaluació contínua</p> <p>-Criteris d'avaluació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Una correcta difusió i comunicació. - Funcionament de les juntes, consells i altres espais de participació definits en el model. - Les avaluacions de processos participatius i altres eines participatives que definisca el model. - Seguiment dels reglaments i altres normatives. - La representativitat i diversitat dels grups de treball de processos, consells, comissions. - Que els temps i recursos dels processos s'utilitzen de manera eficient i transparent. - Equitat, diversitat i inclusivitat social - Sostenibilitat i adaptabilitat del model a les necessitats i capacitats dels moviments socials. <p>-En cas d'avaluacions negatives en períodes diferents es revisarà aquest aspecte concret o del propi model si fallen molts dels criteris d'avaluació</p>

5. CONCLUSIONS

Estes conclusions s'extrauen de les anàlisis anteriors, com a punts destacables que puguen guiar la redacció del model de participació per a la ciutat basat en les aportacions del procés i en tota la informació obtinguda.

1. **Organització municipal de la participació.** Les persones que havien participat durant tot el procés havien detectat la realització de molts processos participatius, però sense una coordinació clara quant a objectius o metodologia. Hauria, per tant, d'establir-se en este sentit una **política transversal de participació**, que implique a poc a poc tots els departaments de l'Ajuntament en una coordinació tècnica i metodològica comú dins d'este model. Esta organització i gestió de la transversalitat podria tindre la forma d'un departament dependent de la Regidoria de Participació i Acció Veïnal o directament dirigit per esta i l'Alcaldia, que coordine la participació de la resta de departaments i servicis. Una altra opció seria que cada servici incorporara un responsable de participació coordinat per la Regidoria i el seu servici tècnic.

2. **Definició del marc dels processos.** De processos participatius relacionats amb servicis públics, espai públic, definició de polítiques públiques o dels projectes que tinguen una importància rellevant per a la vida als barris. S'hauria de definir la implicació per a cada tipus de projecte, concretant sempre com es vehicularien els resultats, atesa la importància que s'ha donat en els tallers perquè els resultats dels processos foren vinculants. Esta dicotomia **vinculant/consultiu** es podria arribar a superar si els projectes, servicis o polítiques públiques es crearen de manera conjunta i col·laborativa entre tots els agents implicats; inclús es podria considerar en el futur la definició d'una gestió social dels servicis que es presten.

3. **Necessitat d'espais de formació per a la participació**, tant per a adults com per a jóvens. Esta formació podria articular-se a través d'**escoles de participació**, on realitzar accions formatives o de difusió de la participació en espais lligats als territoris; per exemple, locals socials o universitats populars. La formació a través de l'educació reglada podria concretar-se en **unitats didàctiques** elaborades per l'Ajuntament, on col·laboraren la Regidoria de Participació i Acció Veïnal i la d'Educació i professionals de la participació. Estes unitats didàctiques es desenvoluparien a col·legis i instituts i també podrien vincular les AMPA en les escoles de participació.

4. Redefinició de les ferramentes i instruments de participació institucional i administrativa.

a) **Consells sectorials.** Es proposa que es definisquen àrees comunes que incloguen diferents servicis municipals i associar a cada una d'estes àrees un consell, o crear consells que puguen ser transversals en les àrees. Estos consells sectorials podrien tindre la forma de nuclis d'intervenció participativa (és una proposta que va sorgir directament dels tallers), i concebre-los com a espais de treball obert i d'anàlisi. Estos consells podrien definir plans sectorials de participació que formaren part del model de participació.

b) **Consell de Ciutat.** En l'actualitat pareix tindre un paper només de representació i poc operatiu; es proposa que siga una representació real, que sume la visió sectorial de ciutat dels consells i la territorial de les juntes. El seu paper hauria d'incloure la definició d'una visió global de l'estratègia de participació i del propi model de participació, guiat pel consell de l'àrea de participació i la Comissió de

Seguiment. Estos grups podrien tindre membres comuns i estar relacionats i, amb el temps, integrar-se els uns en els altres amb l'objectiu de no duplicar recursos. Es pensa en un consell amb membres rotatius.

c) Juntes i districtes. Este tema va ser un dels més tractats i debatuts durant el procés. Va produir curiositat que la ferramenta de participació més pròxima als barris en l'actualitat no estiguera regulada pel Reglament de participació. Este aspecte s'hauria de solucionar amb la revisió del reglament que es derivarà, necessàriament, de la redacció del model. S'hauria de tractar, així mateix, la divisió territorial de les juntes i els districtes, atés que es va advertir que hi ha molt poques juntes i que estes no representen les realitats comunes; en molts casos estan formades per barris amb problemàtiques molt diferents que no poden afrontar una solució global coherent. Es va expressar obertament que les juntes haurien de ser, no sols espais de descentralització administrativa, sinó també espais d'interessos comuns amb els barris. Haurien, per tant, de tindre capacitat tècnica i de gestió de recursos per a poder tirar endavant certs projectes i iniciatives i respondre a les problemàtiques definides en els barris.

d) Dins d'esta estructura institucional de participació es podria incloure també la figura de la **Sindicatura**, encarregada de les queixes de la població.

5. Espais de participació "de barri". Es partix d'un diagnòstic en què es deia que la participació no arriba als barris, que no està ben vinculada a estos i en el qual s'afirma que les juntes no han de ser eixe espai de participació; de fet, la junta hauria de ser una representació dels barris que la formen, on tractar problemàtiques comunes, diagnòstics suprabarrials, projectes d'impacte, etc. Amb este punt de partida hauria de definir-se una xarxa d'espais on la participació arribara, de manera directa, als barris; espais on la gent es poguera trobar, més enllà de pertinences a associacions, per a definir interessos comuns; espais que pogueren ser la referència per a l'Ajuntament a l'hora de concretar processos relatius al barri o convocar la ciutadania per a processos de major abast; espais que es relacionen directament amb les juntes de districte i on estes pogueren destinar recursos per a formació, dinamització, etc. No es tractaria de generar tota una nova xarxa d'equipaments, sinó de vincular estos espais a equipaments existents o a espais municipals. En cas de necessitar un nou equipament, s'estaria parlant de xicotets formats, tallers i sales de reunió, que inicialment serien de gestió municipal per a garantir un ús plural dels espais, però que existira la possibilitat que acabaren sent espais cogestionats. Estos espais haurien de generar-se amb temps, dissenyant reglaments d'ús i realitzant prèviament proves pilot que després es pogueren traslladar a la resta de barris.

6. Vinculació administrativa de les iniciatives ciutadanes als processos de decisió. Estes iniciatives ciutadanes s'han definit com a temes d'interés sobre els quals un nombre d'habitants de la ciutat veu important debatre. Atenent el nombre d'habitants de la ciutat, s'hauria de trobar un percentatge proporcional a la població de referència (majors de 16, majors de 18) que hauria de situar-se, com a màxim, en un 2 %. Esta iniciativa ciutadana hauria d'establir unes regles clares i gestionar de forma transparent les seues possibilitats d'influència real, per la qual cosa s'haurien de precisar clarament els temes que no estaran oberts a este tipus d'iniciativa, com menys restrictiu possible millor i justificant molt bé els temes triats. També s'hauria de definir clarament l'objectiu que ha de tindre la iniciativa (definir un projecte, dotar de recursos la iniciativa, discutir en el Ple municipal). Finalment, cal recalcar que estes iniciatives haurien de tindre el seu propi reglament.

7. Definició de l'estructura documental del model. En primer lloc, estaria el **document mateix del model** que hauria d'incloure entre altres, aspectes com els objectius, visió del model, formació, processos de convocatòria i mostra, definicions de conceptes clau per a processos participatius (per exemple grup motor, treball col·laboratiu, tallers), ferramentes participatives que es poden utilitzar, ferramentes de comunicació i difusió (que poden convertir-se en un pla de comunicació amb entitat pròpia) o la transversalitat de la participació. Un altre document hauria de ser el **Reglament de participació**, que definiria l'estructura organitzativa institucional de participació com els consells sectorials, el Consell de Ciutat i les juntes. Hauria d'establir, a més, els mecanismes per mitjà dels quals la ciutadania es relacionaria amb els espais institucionals com el Ple municipal o certs aspectes concernents a les cessions d'espais i subvencions. El model contindria, així mateix, documents relatius a altres ferramentes de participació més socials com els espais de participació dels barris, escoles de participació, iniciativa ciutadana, pressupost participatiu i totes les ferramentes vagen tenint entitat suficient per a generar el seu propi document. El model podria incloure **plans sectorials de participació** coherents amb la idea de transversalitat anteriorment mencionada, que detallaren els objectius i les regles del joc de la participació en cada sector; per descomptat, l'elaboració d'estos plans hauria de ser de forma participativa. A mesura que el model fóra consolidant experiències concretes, podria anar definint també **guies metodològiques** per als processos participatius, uns esquemes mínims compatibles amb el treball de professionals externs; per exemple, tipologies de procés, moments de participació, mostres i representativitat. Finalment, el model hauria de contindre tot allò relacionat amb **l'avaluació i seguiment**: indicadors, mètodes, criteris, ferramentes de seguiment, composició, entre altres.

8. Revisió del Reglament de participació. Per a adaptar-se a les noves formes de participació i ser coherent amb el model. En primer lloc, a fi de donar major entitat a la participació, el reglament hauria de ser independent i, per tant, estar separat de la part de transparència. Ara mateix este fet fa que la participació parega una matèria residual en el reglament actual. Com s'assenyalava anteriorment, el reglament hauria de detallar l'estructura organitzativa institucional de participació de manera coherent amb les premisses del model exposades més amunt quant a Consell de Ciutat, consells sectorials i juntes municipals, i buscar la rotació de components i una major democràcia interna per a evitar la creació d'estructures de poder i control d'estes ferramentes. També hauria d'incloure-hi les formes de relació de les persones a títol individual i les associacions amb l'Administració, de manera senzilla i garantint un feedback adequat en temps i forma a les demandes que es realitzen. Hauria de facilitar, així mateix, l'acostament de persones individuals i moviments o plataformes sense personalitat jurídica als recursos públics, i no fer obligatoris els registres d'associacions; el registre d'associacions hauria de ser una ferramenta voluntària i l'Ajuntament, per a obtindre informació sobre el teixit social hauria d'incorporar també instruments com a mapatges o diagnòstics socials que s'anaren actualitzant en períodes de temps concrets. El nou reglament hauria de ser un document flexible que es poguera adaptar fàcilment a les noves demandes i necessitats que en matèria de participació ciutadana foren sorgint. La revisió del reglament hauria de tindre el seu propi procés de participació.

9. Eines participatives: processos, debats, pressupostos i diagnòstics. Sobre estes ferramentes s'haurien de definir uns criteris mínims, sobretot quant a **processos i diagnòstics** (sectorials, territorials, de barri) que, com s'ha comentat, tindrien en compte l'assessorament extern per a definir estos eixos mínims que amb el temps podrien convertir-se en guies metodològiques sorgides de la pràctica. Quant

als **debats**, estos podrien relacionar-se amb els temes que es presenten per iniciativa ciutadana, projectes, processos, etc., i així generar espais de transferència de coneixements que facilitaren la presa de decisions informada. Finalment, sobre els pressupostos participatius, haurien de deixar de ser una ferramenta aïllada de votació de projectes inconnexos. Es va mencionar en moltes de les meses de treball i s'ha analitzat en altres espais professionals, la manera en què es porten avant molts projectes de **pressupost participatiu** deixant de costat la part deliberativa i primant volums quantitius de propostes presentades o votacions. Açò suposa diferents problemes; el primer és que són propostes presentades a nivell de part, inclús individualment, i sense cap diàleg o negociació, que depenen, per a definir la seua qualitat, dels recursos a l'abast de qui les genera i de la xarxa vinculada a la proposta per a eixir avant o no, la qual cosa genera xarxes de poder relacionades amb el pressupost. Estes xarxes poden ocasionar que propostes en principi molt necessàries, però amb poca xarxa de suports o recursos, queden sistemàticament fora del pressupost. En segon lloc, sempre es corre el risc, per no fer una construcció col·lectiva de necessitats, que es presenten propostes de manteniment que haurien de tindre altres vies de resolució i que ja són una obligació de l'Ajuntament. Per tant, es proposa que el pressupost participatiu siga un **projecte anual**, que estiga relacionat amb diagnòstics de barri i/o sectorials i que les propostes es puguen construir de manera col·lectiva per a definir projectes amb un consens ampli. Els projectes aprovats haurien de realitzar-se en cada exercici i s'haurien de poder seguir i avaluar i, d'esta forma, implicar els recursos públics de manera eficient a l'hora de gestionar propostes i execucions de pressupost amb una viabilitat tècnica definida des de l'Administració i compartida per totes les parts que garantira la realització dels projectes sorgits del pressupost participatiu.

10. Garanties dels processos participatius. Estos haurien d'instaurar-se amb uns mínims de qualitat, especificant quins d'estos haurien de ser proveïts per l'Ajuntament. En este sentit seria important que l'Ajuntament definira de manera clara i realista per a cada procés uns temps i recursos coherents, una anàlisi de la xarxa social actualitzada, uns criteris de representativitat de les mostres de treball i criteris per a dissenyar convocatòries, així com moments clau de comunicació i difusió de materials.

11. Estratègia de comunicació. Els criteris que s'exposen en el model haurien de concretar en què consistirà l'estratègia de comunicació dels processos de participació i de les altres ferramentes que es posen en marxa sota este model. La comunicació s'ha de considerar com una part fonamental dels processos i tots haurien d'incloure un pla coordinat en este sentit que compte amb els recursos necessaris. Seria imprescindible que tots els processos tingueren una presentació pública inicial que marcarà l'inici i, al mateix temps, permetera explicar els objectius, temps, mètodes, etc. als participants potencials del procés. S'haurien de detallar també, per a cada procés, els mitjans i suports de comunicació i els temps de difusió de materials i convocatòries, que durant el procés s'hagen definit (períodes de 7 a 15 dies).

12. Participació del moviment associatiu, moviments i plataformes sense personalitat jurídica i participació a títol individual. Es va parlar durant el procés de la preponderància del moviment associatiu clàssic per davant d'altres moviments i plataformes sense personalitat jurídica i de participació individual. Les **estratègies de participació individual haurien de ser una part dels processos**, però haurien de ser **ponderades amb altres moments grupals i oberts** en els quals es definiren les línies centrals dels processos. Per tant, el model hauria de deixar clara la forma en què es **participaria des de tots estos nivells**, associacions, moviments i plataformes sense personalitat jurídica jurídica i individualment i la forma en què, com s'ha mencionat, es puguen acostar tots als recursos

públics. Per a garantir estos aspectes seria important definir una bona **estratègia de participació en línia**, amb uns objectius i normes clars i també facilitar l'aparició de grups entorn d'interessos concrets, per mitjà dels espais participatius de barri o les juntes de districte, però també valorant aquells que sorgiren de manera autònoma.

13. Seguiment i avaluació del model. Es va recalcar la necessitat d'establir un **seguiment** des de l'inici, pròxim, que mantinguera la participació iniciada en este procés de definició de criteris per a l'elaboració del model. Quant al seguiment posterior es proposen sessions ordinàries inicials cada tres mesos per a definir la implantació del model, que podrien ser cada sis mesos quan el model estiguera en marxa. Es proposa que hi puga haver **sessions extraordinàries** quan hi haja temes o avanços importants i que estes puguen ser convocades per qualsevol de les parts que componen la Comissió de Seguiment que es cree i de la qual es tracta a continuació. El seguiment del model hauria de tindre una **estructura en els territoris**, en els **barris**, on poder informar sobre com és el model, com s'implementa o com es treballa. En els **districtes**, per a fer a través de meses de treball la millora del model, així com dels processos que es porten avant, i a nivell de **ciutat**, hi ha d'haver una **comissió de seguiment** que tinga la visió global que li aporta el territori i que aglutine els diferents sectors. Esta podria ser en el futur una **mesa de treball** sorgida del **Consell de Ciutat** i completada amb una representació de les persones participants en els tallers del model. Esta representació haurà de substituir al grup motor del model una vegada acabat este procés. Quant a **l'avaluació**, es van establir durant el procés els criteris a què s'hauran de sumar altres indicadors que es creguen necessaris. Una avaluació negativa d'estos criteris haurà de definir unes mesures correctores i una revisió del model en el cas que no se solucionen els problemes. S'ha de tindre en compte que, més enllà del que suposen les avaluacions de la comissió i els districtes, els processos mateixos marcaran també una espècie d'avaluació contínua. Amb estes premisses es considera interessant explorar la idea d'un **observatori de la participació** com a part d'este model.

